

Pensions at a Glance: Public Policies across OECD Countries 2005 Edition

Summary in Polish

Emerytury w skrócie: Polityka publiczna w krajach OECD Wydanie 2005

Podsumowanie w języku polskim

W ciągu ostatnich lat przez kraje OECD przetoczyła się fala reform emerytalnych. Zmiany te były podyktowane głównie obawami o *wydolność finansową* systemów emerytalnych w związku ze starzeniem się populacji. Widoczna po szczegółowej analizie złożoność struktur i zasad rządzących systemami emerytalnymi utrudnia ich porównywanie. Jednak wymiana doświadczeń związanych z reformami systemów emerytalnych i ich skutkami dostarcza cennych informacji twórcom strategii politycznych w tej dziedzinie.

Niniejszy raport przedstawia, jak wysokich emerytur będą mogły się spodziewać osoby obecnie zaczynające pracę. Analiza ta odpowiada na wiele pytań związanych z polityką emerytalną. Czy systemy emerytalne bazujące na dochodach chronią przed ubóstwem? Czy są wydolne finansowo? Jak traktowane są osoby z niskimi dochodami lub przerwami w zatrudnieniu? Raport ten jest pierwszym z serii raportów, które będą się ukazywały co dwa lata. Następne wydania także będą oceniały skutki reform emerytalnych.

Niniejszy raport ukazuje kierunek, w jakim zmierzają systemy emerytalne. Porównania pomiędzy poszczególnymi krajami ukazują różnorodność świadczeń emerytalnych na obszarze OECD. W raporcie poddano analizie wszystkie obowiązkowe programy emerytalne, nie tylko publiczne, ale również prywatne. Omówiono także zabezpieczenia dla osób starszych i wzięto pod uwagę różnice podatkowe, zarówno pomiędzy poszczególnymi krajami, jak i pomiędzy pracownikami a emerytami. Jako taki, raport przedstawia kompletny obraz zmian zachodzących pomiędzy pokoleniami oraz w ich obrębie, a tym samym *społeczną adekwatność* systemów emerytalnych. Programy emerytalne stawiają sobie dwa cele. Pierwszy to redystrybucja dochodów na rzecz emerytów o niskich dochodach i zapobieganie ubóstwu wśród osób starszych. Drugi cel

to pomoc w utrzymaniu odpowiedniego poziomu życia po zakończeniu aktywności zawodowej poprzez zastąpienie dochodów z pracy emeryturą. Większość państw w swojej polityce emerytalnej stara się osiągnąć oba cele. Istnieje jednak duże zróżnicowanie, jeśli chodzi o nacisk, jaki poszczególne państwa kładą na każdy z nich.

Raport ten dowodzi, że w krajach OECD pracownicy ze średnim wynagrodzeniem mogą się spodziewać, że ich emerytura po opodatkowaniu będzie stanowiła nieco mniej niż 70% ich zarobków netto. Kraje z najniższą *stopą zastąpienia netto* to Irlandia i Nowa Zelandia, w których programy emerytalne nie są bardzo rozbudowane, a stopy zastąpienia netto wynoszą poniżej 40%. W Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych stopy zastąpienia netto są nieco wyższe – wynoszą około 50%.

Pracownicy o niskich dochodach (w krajach OECD), osiągających zarobki zbliżone do połowy średniej krajowej mogą spodziewać się stopy zastąpienia rzędu 85%. Nie zmienia to faktu, że emerytury osób biednych są w niektórych krajach bardzo niskie. W Niemczech, Meksyku, na Słowacji i w Stanach Zjednoczonych zabezpieczenia emerytalne dla osób z zachowaną ciągłością zatrudnienia stanowią mniej niż jedną czwartą średnich zarobków w całej gospodarce.

Niektóre kraje dążą do ściślejszej *korelacji między nakładami i korzyściami*. Przykładowo, we Włoszech, w Polsce i na Węgrzech wszelkie cechy redystrybucyjne systemów emerytalnych zostały zlikwidowane. Jeśli w systemie emerytalnym nie dokonuje się redystrybucja na rzecz osób biednych, bardziej istotną rolę odgrywają świadczenia ochronne uzależnione od dochodów.

We wszystkich krajach OECD istnieją jakieś *świadczenia ochronne* dla osób starszych. Zazwyczaj są to programy uzależnione od dochodów. Średnie minimalne świadczenia emerytalne dla pracowników z zachowaną ciągłością zatrudnienia wynoszą w krajach OECD nieco poniżej 29% średniego wynagrodzenia za pracę.

Raport ten ukazuje, jak ważną rolę we wspieraniu osób starszych odgrywa indywidualny *system podatkowy*. Emeryci często nie płacą składek na ubezpieczenie społeczne. Ponieważ podatki od dochodu osobistego są progresywne, średnia stopa podatkowa dochodów emerytalnych jest zazwyczaj niższa niż stopa podatkowa dochodów osób aktywnych zawodowo. Ponadto, większość systemów podatkowych traktuje dochody emerytalne i samych emerytów preferencyjnie, oferując dodatkowe zasiłki lub kredyty dla osób starszych.

Przy średnich zarobkach stopy zastąpienia netto są o mniej więcej 22% wyższe niż stopy zastąpienia brutto (średnia na obszarze OECD). Jednak wpływ podatków i składek na dochody pracowników o niskim wynagrodzeniu jest mniejszy niż na dochody osób o przeciętnym wynagrodzeniu, ponieważ ci pierwsi płacą mniejsze podatki i składki niż pracownicy z wyższymi dochodami. Różnica pomiędzy stopami zastąpienia brutto i netto dla osób z niskim wynagrodzeniem to średnio 17%.

Większość państw rezygnuje z ulg podatkowych dla bogatszych emerytów. Wyjątkiem są Niemcy i Stany Zjednoczone, gdzie ulgi podatkowe są stosowane bez względu na wysokość dochodów (aczkolwiek w Niemczech sytuacja ulega zmianie).

„Indeksacja”, czyli dostosowywanie wypłacanych emerytur w taki sposób, aby odzwierciedlały zmiany kosztów i standardów życia, długo stanowiła główny punkt debaty na temat wydolności finansowej systemów emerytalnych. Obecnie w niemal wszystkich krajach OECD wysokość emerytur jest związana z cenami konsumpcyjnymi. Niektóre kraje jednak nadal indeksują emerytury względem średnich zarobków, co może kosztować o około 20% więcej niż w przypadku indeksowania emerytur według cen.

Zbliżonym pojęciem jest „waloryzacja”: aktualizacja zarobków tak, aby odzwierciedlały zmiany standardu życia pomiędzy czasem, kiedy nabywamy prawo do emerytury, a czasem, kiedy ją pobieramy. Pomimo ogromnego wpływu waloryzacji na świadczenia emerytalne, do niedawna cieszyła się ona dużo mniejszym zainteresowaniem niż indeksacja.

Większość krajów OECD rewaluuje byłe wynagrodzenia stosownie do wzrostu wynagrodzeń w całej gospodarce. Wyjątkami są takie kraje jak Belgia, Francja, Korea i Hiszpania, gdzie zarobki są waloryzowane względem cen. Pensje zazwyczaj rosną szybciej niż ceny, więc waloryzacja cenowa skutkuje znacznie niższymi stopami zastąpienia niż waloryzacja płacowa. Waloryzacja cenowa dla osoby z zachowaną ciągłością zatrudnienia może oznaczać emeryturę o 40% niższą niż w przypadku waloryzacji płacowej.

Kapitał emerytalny – obecna wartość przyszłych wypłat emerytalnych – stanowi najbardziej wyczerpujący wskaźnik oczekiwań emerytalnych. Wskaźnik ten bierze pod uwagę: poziom, na którym emerytury są wypłacane, wiek, w którym ludzie nabywają prawo do emerytury, średnią długość życia i sposób, w jaki emerytury są dostosowywane do wzrostu płac lub cen. Najwyższa wartość kapitału emerytalnego dla pracownika ze średnim wynagrodzeniem występuje w Luksemburgu i wynosi 18-krotność średnich zarobków w przypadku mężczyzn i prawie 22-krotność w przypadku kobiet (wiąże się to z wyższą średnią życia kobiet); jest to równe 587 000 USD w momencie przejścia na emeryturę, czyli prawie trzy razy więcej niż średnia w krajach OECD. Najniższy kapitał emerytalny dla osób ze średnim wynagrodzeniem występuje w Irlandii, Meksyku, Nowej Zelandii, Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych, gdzie stanowi on mniej niż sześciokrotność średniej pensji. Oczywiście emeryci w tych krajach często płacili mniejsze składki na system emerytalny w okresie aktywności zawodowej, więc traktowanie tych państw jako mniej „hojnych” niż inne kraje oferujące wyższy kapitał emerytalny może być mylące.

W większości krajów OECD *wiek emerytalny* wynosi 65 lat. W Islandii i Norwegii normalny wiek emerytalny wynosi 67 lat, a Stany Zjednoczone zamierzają taki wprowadzić. Osoby poniżej 65. roku życia nabywają prawa do emerytury w Czechach, Francji, Korei, na Węgrzech, na Słowacji i w Turcji. We Francji stopy zastąpienia brutto są poniżej średniej OECD, podczas gdy zarobki różnicują się od 75 do 200% średniej. Kapitał emerytalny przekracza jednak średnią krajów OECD, ponieważ wiek emerytalny (60 lat) jest stosunkowo niski, a średnia długość życia stosunkowo wysoka.

Wpływ różnic *średniej długości życia* na kapitał emerytalny jest dosyć duży. Jeśli inne wskaźniki są porównywalne, kraje z niską średnią długością życia (Węgry, Meksyk, Polska, Słowacja i Turcja) mogą sobie pozwolić na płacenie emerytur o 10% wyższych niż kraje ze średnim wskaźnikiem śmiertelności w OECD (na przykład Niemcy, Włochy i Wielka Brytania). Natomiast wyższa średnia długość życia zwiększa obciążenie systemu emerytalnego. W pięciu krajach z najwyższą średnią długością życia, czyli w Japonii, Islandii, Norwegii, Szwecji i Szwajcarii kapitał emerytalny mężczyzn jest o prawie 8% wyższy.

© OECD 2005

Niniejsze podsumowanie nie jest oficjalnym tłumaczeniem materiałów OECD.

Kopiowanie niniejszego podsumowania jest dozwolone pod warunkiem zamieszczenia informacji o prawach autorskich OECD i tytułu oryginalnej publikacji.

Wielojęzyczne podsumowania są tłumaczeniami fragmentów dokumentów OECD, pierwotnie opublikowanych w językach angielskim i francuskim.

**Są one dostępne bezpłatnie w internetowej księgarni OECD:
www.oecd.org/bookshop/**

Dokładniejsze informacje można uzyskać, kontaktując się z Działem Praw Autorskich i Tłumaczeń w Dyrektoracie do Spraw Publicznych i Komunikacji:

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Zachęcamy do odwiedzania naszej strony internetowej: www.oecd.org/rights/

